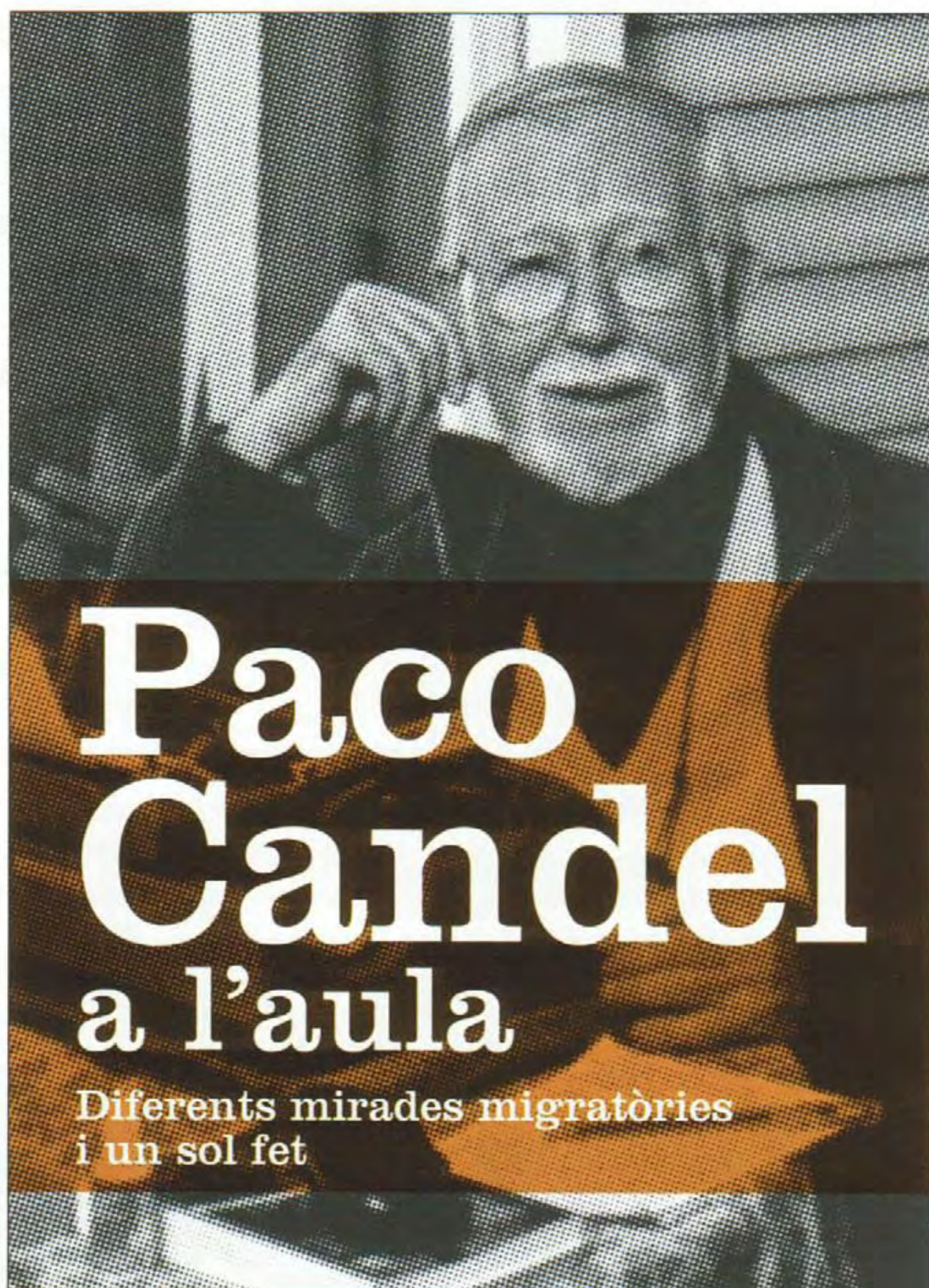

Sensibilitzar l'alumnat sobre el fet migratori, eix del programa 'Paco Candel a l'aula'

Francesc Candel Tortajada va néixer al 1925 a Casas Altas, al País Valencià, des d'on va emigrar amb dos anys amb els seus pares. Va viure a les Cases Barates del grup Eduardo Aunós, barraques de Montjuïc que ja no existeixen. Va estudiar al grup escolar Sant Ramon de Penyafort fins els 14 anys, i va començar a treballar en diversos oficis. Sempre va viure a la Zona Franca, cosa que li va permetre conèixer de prop els problemes dels emigrants dels quals va fer matèria literària. És autor de llibres d'assaig i reportatge. Destaquen títols com *Hay una juventud que aguarda* (1956), *Donde la ciudad cambia su nombre* (1957), *Han matado un hombre, han roto el paisaje* (1959), *Els altres catalans* (1964), *Parlem-ne* (1967) i *Encara més sobre els altres catalans* (1973). L'any 1977 fou elegit senador per Barcelona dins la coalició Entesa dels Catalans. Col·laborador de premsa a publicacions com *Tele/Express*, *Serra d'Or*, *Avui*, etc. Entre els darrers llibres publicats destaquen *Els altres catalans vint anys després* (1985) i *La nova pobresa* (1988).

El programa inclou una exposició digitalitzada, una guia didàctica i un cicle de conferències al voltant de la figura de l'escriptor

TEXT: Paloma Herrera, *Protagonistes, ja!*

FOTO: Fundació Paco Candel

Fomentar la reflexió entre l'alumnat dels centres educatius de Catalunya al voltant dels processos migratoris del passat i del present a través de la figura de Paco Candel és el principal objectiu del programa *Paco Candel a l'aula. Diferents mirades migratòries i un sol fet*. La iniciativa neix del conveni de col·laboració entre la Secretaria per a la Immigració i la Direcció General d'Innovació del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, d'una banda, i la Fundació Paco Candel, de l'altra. El programa contempla un conjunt de recursos i d'eines pedagògiques que volen contribuir a la comprensió i a la sensibilització sobre la societat intercultural i plural que és Catalunya, integrada per persones de procedències i cultures d'origen divers, tot fomentant la tolerància, l'interès i el respecte per allò que és diferent. Tal i com explica el president de la Fundació Paco Candel, Pere Baltà, el projecte neix de l'interès de divulgar l'obra literària d'en Candel, que suposa "una anàlisi profunda de la realitat social de la Catalunya de la postguerra i del conjunt del franquisme". Pel president de la Fundació, "segurament es tracta de l'anàlisi sociològica més acurada d'una situació que la censura amagava i l'autocensura que s'imposaven la gran majoria d'escriptors marginava dels seus temaris. Candel va descriure aquella realitat superant els límits imposats per la dictadura, la qual cosa fa únic el seu testimoni".

La proposta d'activitats parteix del fet que la majoria de la població catalana comparteix un passat comú, viscut directament o a través dels seus avantpassats, com a persones immigrades, que van haver de marxar del seu territori i van escollir Catalunya com a nou país de residència. Segons Baltà, "gràcies a alguns dels llibres de Candel, i molt especialment, *Els altres catalans*, es planteja una proposta de convivència que va ser útil als immi-

grants per incorporar-se al model social de Catalunya, com per la comunitat autòctona, per entendre que les onades d'immigrants que arribà cap el final del primer terç del segle XX i una vegada acabada la Guerra Civil, no eren les primeres ni serien les últimes". Així, "Catalunya havia estat capaç d'integrar les anteriors i establiria els ponts imprescindibles perquè no es produís la possibilitat de trencament en dues comunitats. El principi *Catalunya, un sol poble* fou assumit per les diferents propostes polítiques democràtiques establint les bases actuals de convivència, que segueixen sent útils".

Diferents recursos pedagògics

El programa *Paco Candel a l'aula. Diferents mirades migratòries i un sol fet* s'iniciarà durant el segon trimestre de l'actual curs acadèmic i s'adreça a l'alumnat del cicle superior de primària, de secundària, de batxillerat i de les aules de formació per a persones adultes. El programa es planteja com a objectius contribuir a la reflexió sobre el fet que tenim un passat i un present vinculat a la immigració, sensibilitzar l'alumnat de la importància dels moviments migratoris del segle XX a través de la figura d'en Paco Candel, complementar la mirada cap a la immigració que ofereix la figura d'en Candel amb els testimonis de persones establertes a Catalunya més recentment, analitzar i valorar la diversitat de la població catalana que es reflecteix en tots els àmbits de la societat i, finalment, promoure la capacitat d'empatia, de respecte i tolerància envers les persones d'altres orígens i cultures que han vingut a viure al nostre país.

Per assolir aquests reptes, el programa contempla diferents recursos pedagògics. En primer lloc, una exposició digitalitzada a partir de la ja existent *Candel, la llibertat d'expressió*, promoguda per la Fundació Paco Candel i que actualment es pot visitar a l'escola Mas i Perera de Vilafranca del Penedès. Aquesta exposició, segons Baltà, "és una passejada per la vida de Candel, des de la seva infància fins el moment en què la societat catalana li concedeix tots els reconeixements. Ajuda a entendre la postguerra, el franquisme, l'impacte social de la immigració, els barris marginats de la Barcelona que tothom admira". Pel president de la Fundació, la mostra explica la societat que es trobaven els immigrants en arribar a Catalunya: "Explicant aquella societat, Candel fa crit d'esperança. En el fons, l'exposició projecta aquest crit recobrant-lo del passat més recent per projectar-lo cap el futur". El recorregut vital de la figura d'en Candel s'ha fet sota la direcció del periodista i biògraf Genís Sinca.

D'altra banda, el programa compta amb una guia didàctica, elaborada pel Departament d'Educació, en què s'aporten diferents propostes educatives, entre elles la reflexió sobre el fet migratori a partir de la recomanació de llibres relacionats amb la temàtica del programa o activitats relacionades amb l'exposició *Candel, la llibertat d'expressió*. Per als grups que ja hagin treballat activitats, la guia didàctica i l'exposició digitalitzada, el progra-

ma compta amb una proposta de conferències al voltant de la figura d'en Paco Candel o d'altres experiències vitals migratòries. Els conferenciants basaran les seves presentacions en la figura i la obra d'en Paco Candel o en la seva pròpia aportació humana i literària en tant que persones immigrades, refugiades o retornades vinculades a la vida social o cultural catalana. La proposta de conferenciants inclou a Agnès Agboton, Pius Alibek, Pere Baltà, Julio Baños, Jean Bosco Botsho, Enric Cirici, Rosa Domènech, Jaume Fabre Fornaguera, Joaquim Ferrer, Patricia Gabancho, Carlos Ernesto García, Rafael Hinojosa, Laia Karrouch, Inongo-Vi-Makomè, José Martí Gómez, Joaquim Montclús i Esteban, Miquel-Lluís Muntané, Esther Pardo, Josep M. Puigjaner, Miquel Reniu, Edmundo Sepa Bonaba, Genís Sinca, Ferran Soriano i Matthew Tree.

Els centres educatius interessats poden demanar els recursos del programa a través de la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya del Departament d'Educació (www.xtec.cat). També es podrà obtenir més informació a través dels webs de la Secretaria per a la Immigració (www.gencat.cat/dasc/immigracio) i de la Fundació Paco Candel (www.fundaciocandel.org).

GUIA DIDÀCTICA

La guia didàctica del programa contempla diferents propostes pedagògiques per treballar a l'aula el fet migratori a partir de la figura d'en Candel.

- ▶ *Exposició Candel: la llibertat d'expressió*. Es proposen activitats prèvies a la visita a l'exposició, durant la visita i posteriors a la visualització de l'exposició.
- ▶ *Jo també sóc catalana*, de Najat El Hachmi. En aquest llibre, l'escriptora catalana d'origen marroquí aborda amb profunditat i agudesia l'experiència de ser immigrant. Es defineix una proposta d'activitats per treballar el pròleg del llibre i els diferents capítols.
- ▶ *De Nador a Vic*, de Laia Karrouch. Acompanyant a la lectura d'aquest llibre, on l'autora relata el seu procés d'adaptació a la cultura catalana, es proposen una sèrie d'activitats d'aprenentatge. A la lectura del llibre s'acompanyarà un dossier de treball com element de reflexió i partença per plantejar el treball de la llengua.
- ▶ Treball cooperatiu a través de tres Webquest:
 - ▶ Coneixes Paco Candel més del que et penses: dissenyar una entrevista, fer-la i editar l'enregistrament per penjar-la a Internet.
 - ▶ Diferents identitats: crear un avatar basat en algú que tingui una experiència de vida similar a la de Paco Candel.
 - ▶ Qui som els catalans: crear un wiki que reculli la distribució de població del barri o poble d'on es troba el centre educatiu al llarg del segle XX i XXI.